

Hvilke partier har den beste utviklingspolitikken?

En vurdering av partienes programmer (2021-2025)

KIRKENS NØDHJELP
actalliance

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord: Et verdensvalg	4
Metode	4
Kirkens Nødhjelps innspill til partiene	6
Vurdering av Arbeiderpartiets partiprogram	8
Vurdering av Høyres partiprogram	10
Vurdering av Senterpartiets partiprogram	12
Vurdering av Fremskrittspartiets partiprogram	14
Vurdering av Sosialistisk Venstrepartis partiprogram	16
Vurdering av Venstres partiprogram	18
Vurdering av Kristelig Folkepartis partiprogram	20
Vurdering av Miljøpartiet De Grønnes partiprogram	22
Vurdering av Rødts partiprogram	24

Rapporten er skrevet av seksjon for politikk og samfunn i Kirkens Nødhjelp
Ansvarlig redaktør: Lisa Sivertsen
Forsidefoto: Stortinget
Publikasjonsdato: august 2021
Layout: Martin Berge, Kirkens Nødhjelp

Spørsmål knyttet til rapporten kan rettes til nca-oslo@nca.no

FORORD: ET VERDENSVALG

Verden blir stadig mer sammenvevd og står overfor flere store kriser som påvirker Norge – og hvor Norge har en rolle å spille. Vi er alle rammet av en pandemi som vil få enorme konsekvenser i lang tid fremover. Når denne rapporten skrives, går vaksineringen fort i den rike delen av verden, mens de fattige landene fortsatt står midt oppi krisen. Skjevfordelingen av vaksiner viser med all tydelighet hvor ekstremt urettferdig verden er. Verden står også i en stadig mer alvorlig klima- og miljøkrise, som rammer alle mennesker, men fattige land og fattige mennesker er ekstra sårbare i møte med flom, tørke og sviktende avlinger.

Mye av politikken vi fører her i Norge, får konsekvenser langt utenfor våre landegrenser, blant annet i landene Kirkens Nødhjelp jobber i. Det nasjonale og det internasjonale henger tett sammen, og vedtak i regjering og Storting har effekt utenfor våre grenser. Derfor er stortingsvalget 13. september også et verdensvalg.

Covid-19-pandemien har satt kampen mot fattigdom tilbake. I en tid hvor det trengs mer økonomisk aktivitet i utviklingsland, peker pilene nedover. Økt fattigdom, arbeidsledighet og sult er konsekvenser av pandemien i mange utviklingsland, noe vi i Kirkens Nødhjelp ser der vi jobber.

I valgåret 2021 er det kun 9 år til de ambisiøse bærekraftsmålene skal være oppnådd, og vi er inne i det som skal være handlingens tiår. Skal bærekraftsmålene nås, må politikere i alle land samles om ambisiøse og målrettede tiltak. Nå er det behov for å ta de store grepene for å skape endring. Bistanden må styrkes, og alle verktøyene i kassa må tas i bruk. Ingen av partiene vil få flertall alene, og vi oppfordrer partiene til å vektlegge klima og utvikling i regjeringsforhandlingene.

Globale utfordringer henger sammen. Vi trenger derfor en samstemt politikk - på tvers av alle stortingskomiteer og ministerposter. All norsk politikk, både lokal, regional og nasjonal, må trekke i samme retning. Vi ber alle partiene bidra til at det norske stortingsvalget 2021 også blir et verdensvalg!

METODE

Vedtak i regjering og storting har effekt utenfor våre grenser – derfor gir Kirkens Nødhjelp innspill til de politiske partiene i Norge. Kirkens Nødhjelp har sendt innspill til alle partiene som er representert på Stortinget fra og med våren 2020 og frem til landsmøtene våren 2021. Vi ønsker at politikken som føres på

Stortinget og i Regjeringen, skal være med på å bedre livene til mennesker, også i andre land.

Høsten 2020 ga vi ut en «løypemelding» hvor vi vurderte førstetkastene til samtlige stortingspartiers program. Vi vurderer partiene på de ti områdene vi har gitt innspill på (se s. 6–7).

Denne gangen er det de endelige programmene som er vedtatt på landsmøtene vi vurderer. Vi gir en narrativ vurdering og deler ut jordkloder for å illustrere hvor godt vi mener politikken som kommer frem i programmene, er rustet til å møte de store utfordringene verden står overfor.

Vi bedømmer programmene etter politikken innenfor de ti områdene vi har gitt innspill til. (I tillegg vil vi denne gangen se på om noen av våre anbefalinger ble fulgt, særlig hos dem som slik vi ser det hadde flere mangler sist).

Vi ser etter både konkrete tiltak, retning og overordnede prinsipper som gjør at partiene kan sette viktig politikk ut i livet. Velgerne må få vite hva partiene mener om sentrale globale spørsmål, hva slags løsninger de ser for seg, og hva de vil gjøre. Vi har kun vurdert det som står i partienes programmer.

Mange afrikanske land har enorme naturressurser, men disse kommer ofte ikke lokalbefolkningen til gode. Folk fra hele sørlige Afrika demonstrerer for å sikre at verdiene blir igjen i landene.
FOTO: Bellah Zulu/Kirkens Nødhjelp.

KIRKENS NØDHJELPS INNSPILL TIL PARTIENE

Det er makt i politikk. Det som bestemmes og gjøres i Norge er viktig for livene til mennesker i landene Kirkens Nødhjelp jobber. Hva norske partier kan gjøre for å bringe oss nærmere en mer rettferdig verden, er vårt perspektiv når vi gir våre innspill til partienes politikk.

Vi har oppfordret alle partier til å utvikle partiprogram som svarer på de store utfordringene verden står overfor. For å bekjempe fattigdom og sikre oppnåelse av de felles målene verden har satt seg, må de politiske partiene ha politikk på områder som bærekraftsmålene, samstemthet, bistand, klima, oljefondet, skatt, fred og sikkerhet - inkludert våpeneksport, gjeld, handel og menneskerettigheter og likestilling.

Vi har sendt innspill til samtlige politiske partier som i dag sitter på Stortinget. Her følger en kortversjon av innspillene.

BÆREKRAFTSMÅLENE

De globale utfordringene henger sammen. Fordi all politikk har innvirkning utenfor Norge, må oppfyllelse av bærekraftsmålene være utgangspunkt for *all* politikk i neste stortingsperiode. De globale bærekraftsmålene må gjelde for partiprogrammet som helhet, og ikke utelukkende omtales i delen som handler om internasjonal politikk. En helhetlig norsk handlingsplan for bærekraftsmålene må ha samstemthet som en integrert og sentral komponent.

SAMSTEMT POLITIKK FOR BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Oppnåelse av bærekraftsmålene avhenger av at all politikken vi fører trekker i samme retning. All norsk politikk må være samstemt med bærekraftsmålene og våre utviklingspolitiske mål. Rapporteringsmekanismene for samstemthet må styrkes, og bygge på eksterne evalueringer. Videre må alle departementer utvikle interne handlingsplaner for hvordan de kan bidra til å øke samstemthet og håndtere interessekonflikter internt og på tvers av departement.

BISTAND

Bistand er fortsatt helt nødvendig i de fattigste landene og til de formålene som er mindre attraktive for private investeringer. Bevilgningene må holdes på 1 prosent av BNI og bistanden må ha fattigdomsbekjempelse som fremste formål. I den langsiktige bistanden må Norges partnerland identifiseres ut fra en fattigdomsorientering, og med fokus på å nå de mest sårbare menneskene. Bistanden må være med å sikre et sterkt

sivilsamfunn som kan holde myndighetene ansvarlige, bygge robuste institusjoner og skattesystemer, og det må bl.a satses på bærekraftige og robuste matsystemer som øker tilgangen til næringsrik mat og samtidig beskytter miljø og klima. Humanitære situasjoner krever også langsiktige løsninger, med særlig fokus på forebygging av kriser. I sårbare land med høyt konfliktnivå, er det viktig å jobbe langsiktig og adressere de ulike årsakene til konflikt.

KLIMA

Målet om å begrense den globale oppvarmingen til 1,5°C må være førende for all norsk politikk. Både nasjonal og internasjonal klimapolitikk må ta utgangspunkt i en rettferdig ansvarsfordeling. Leterefusjonsordningen og andre særfordeler for petroleumsindustrien må avvikles. Norge må flytte ressurser fra stimulering av olje- og gassleting til klimatiltak innenlands og utenlands.

Klimafinansieringen må trappes opp i tråd med en rettferdig ansvarsfordeling. Økningen i norsk klimafinansiering må være ny og komme i tillegg til tradisjonell bistand.

GJELD

Utviklingslands gjeldsbyrde har økt dramatisk de siste årene og 122 utviklingsland har nådd kritiske gjeldsnivåer. Situasjonen kan bli ytterligere forverret på grunn av koronakrisen.

Globale systemer og normer for å sikre ansvarlig långivning og statlige låneopptak må styrkes, herunder arbeid for å etablere en gjeldshåndteringsmekanisme som kan bidra til å løse statlige gjeldskriser på en effektiv og rettferdig måte.

Land som rammes av klimakatastrofer må tilbys gjeldsmoratorium så de ikke pådrar seg høye gjeldsbyrder i gjenoppbyggingen.

OLJEFONDET

Statens Pensjonsfond Utland (SPU) er Norges største fotavtrykk i verden. Oljefondet er et statlig eid fond og bør underlegges de samme etiske forpliktelsene som øvrig politikk. SPU bør forhåndsfiltre alle selskap der risikoen for brudd på de etiske retningslinjene vurderes som uakseptabel høy.

SPU skal investeres i framtida og i tråd med Parisavtalen samtidig som en større andel av fondet investeres i utviklingsland med mulighet for god avkastning og jobbskaping der det trengs mest.

SKATT OG ÅPENHET

Dagens globale skattesystem er utdatert. Det har blitt enkelt for selskaper og enkeltpersoner å unngå skatt og skjule verdier i skatteparadis. Vi må sikre nødvendig finansiell åpenhet ved å innføre effektiv land-for-land-rapportering for alle selskap og offentlige registre over reelle eiere. De globale skattereglene må reformeres og Norge må arbeide for å innføre enhetlig skattlegging av flernasjonale selskap slik at skatt betales der overskudd skapes.

HANDEL

Handelspolitikken må innrettes slik at den gagnar fattige land. Utviklingsland må ha vesentlig næringspolitisk handlingsrom for å bygge opp sin hjemlige industri og økonomi. Utviklingsland må ha tollfordeler for sine varer på det norske markedet. Det betyr at en må opprettholde et tollvern overfor andre rike land. Utviklingsland skal ikke trenge å ha nulltoll på sine industrivarer. De internasjonale handelsreglene og Norges bilaterale handelsavtaler må legges til rette for bruk av grønn teknologi og klimavennlige løsninger.

VÅPENKONTROLL

Norsk eksport av militært materiell til land som bryter humanitærretten i Jemen illustrerer at det er et behov for endring i eksportkontrollregelverket og praktiseringen av det. Det må settes ned et offentlig utvalg som gjør en helhetlig gjennomgang av norsk eksportregelverk og -kontroll.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Multilateralismen er under press og de etablerte menneskerettighetene møter motstand. Vi ser at rommet for sivilsamfunn innskrenkes, og stadig flere menneskerettighetsaktivister har behov for beskyttelse mot vold, trakassering og forfølgelse. Norge må støtte opp om vedtatte rettigheter, og særlig de som omhandler likestilling og seksuelle og reproduktive rettigheter.

ARBEIDERPARTIET

INNLEDNING

Arbeiderpartiets program leverer godt på mange områder, men mangler flere steder tydelige tiltak. Det er veldig bra at partiet har programfestet at de vil ha en internasjonal konvensjon om økonomisk åpenhet. Dette er avgjørende for å få bukt med internasjonal skatteunndragelse og -planlegging. I programmet er det flere positive klimatiltak, men det er problematisk at oljepolitikken motvirker den øvrige klimapolitikken. Ellers er det bra at Ap vil sette av én prosent til bistand, at de vil legge bærekraftsmålene til grunn i alle sine beslutninger, og at målet om sluttbrukererklæring for våpeneksport er tilbake i programteksten. For dette programmet får Ap 7 av 10 jordkloder.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

I programmet sitt slår Arbeiderpartiet fast at verden ikke er i rute med å nå FNs bærekraftsmål. De vil forankre utviklingspolitikken i bærekraftsmålene, og i tillegg gjøres det tydelig at partiet vil bygge på FNs 17 mål i alle sine beslutninger. Dette nevnes både under økonomi og under klima. Dessverre sier programmet ingenting om konkrete mekanismer for å nå bærekraftsmålene.

SAMSTEMTHET

Samstemthet, dvs. at all politikk trekker i samme retning som utviklingsmålene, blir ikke nevnt eksplisitt i programmet. Det gjør heller ikke heller mekanismer for å sikre at politikken trekker i samme retning, som for eksempel bedre rapporteringsmekanismer, handlingsplaner for hvert departement eller at en sjekkliste for samstemthet gjøres obligatorisk for alle departementer. I programmet står det imidlertid både under økonomi og klima at man skal bygge på bærekraftsmålene i alle beslutninger - det er god samstemt tankegang. Det slås også fast i en overskrift at klima og natur er rammen rundt all annen politikk, og at klimapolitikken må løftes inn i handels- og utenrikspolitikken.

BISTAND

Arbeiderpartiets program slår fast at én prosent av BNI skal gå til bistand, og sikrer på denne måten en viktig forutsigbarhet. Partiet har skissert fem hovedprioriteringer for bistanden, nemlig klima, ulikhet, likestilling, en solidaritetspott (flyktninger) og smittsomme sykdommer. Solidaritetspotten skal gå til å bedre forholdene for mennesker på flukt og gi fattige land som mottar mange flyktninger, mulighet til å ivareta flyktingenes lang-

siktige behov. Det er en viktig presisering at solidaritetspotten ikke skal ha geografiske bindinger, og at potten også skal gagne lokalsamfunnene som mottar flyktninger. Vi er enige i at klima og utvikling henger sammen, men siden klimakrisen – som i all hovedsak er skapt av rike land – kommer som enda en byrde på toppen av utviklingslands utfordringer, savner vi en klargjøring om at klimafinansiering kommer i tillegg til bistandsbudsjettet.

KLIMA

Det er positivt at Arbeiderpartiet ønsker å gjøre klimapolitikken til en integrert del av all politikk, med blant annet ambisjoner om å innføre sektorvise klimamål og å kutte utslippene med 55 prosent innen 2030. Derimot er målet om stabilt aktivitetsnivå på norsk sokkel ikke i tråd med ambisjonen om å la klimahensyn og -risiko være førende for all norsk politikk. Det er bra at Ap vil øke CO2-avgiften, men programmet er ikke like tydelig her som i utkastet. Videre nevnes det at klima gjøres til hovedprioritet i norsk utviklingspolitikk i solidaritet med de som rammes først og hardest av klimaendringer. Dette er bra, og i tillegg er det bra at Arbeiderpartiet vil at Norge skal ta internasjonalt lederskap i etablering av en klimasatsning for energiomstilling og klimateknologi. Denne økningen i klimabistand bør derimot komme på toppen av det eksisterende budsjettet, slik at utdanning, helse og fattigdomsreduksjon ikke nedprioriteres.

OLJEFONDET

Klima dukker også opp under omtalen av Oljefondet. Arbeiderpartiet ønsker at Oljefondet skal være verdensledende på ansvarlig forvaltning og klimarisiko. Det skal investeres i infrastruktur for fornybar energi og annen klimateknologi. Her kunne notert infrastruktur (infrastrukturprosjekter som ikke er børsnoterte) vært nevnt eksplisitt sammen med muligheten for å investere mer i utviklingsland. Partiet er også opptatt av å skjerpe reglene for når Oljefondet skal trekke seg ut av selskaper. Det er viktig og positivt. På dette punktet savner vi forhåndsfiltrering, som innebærer å vurdere etisk risiko ved selskapers virksomhet før man investerer i dem. Arbeiderpartiet vil også bruke Oljefondet til å fremme god skatteetikk, noe som er positivt.

SKATT

Programmet anerkjenner problemene med kapitalflukt og skatteparadiser og effekten dette får for finansieringen av velferdstjenester og for muligheten til at land kan klare seg uten bistand. «Skatt for utvikling»-programmet er med, og det er bra. Det tas til orde for sterkere internasjonalt samarbeid, og partiet

vil «intensivere arbeidet for rett beskatning av multinasjonale selskaper og gjennomføre nasjonale tiltak ved utilstrekkelig fremgang i dette arbeidet» (vår utheving). Dette er offensive takter som vi ønsker velkommen. Videre vil man arbeide for en internasjonal konvensjon om økonomisk åpenhet. Dette er svært positivt og noe som etterlyses av utviklingsland og sivilsamfunn. Det er uheldig at omtalen av land-for-land-rapportering er falt ut ettersom Norge ennå ikke har fått på plass en slik rapporteringssordning som gir tilstrekkelig åpenhet for alle selskap.

VÅPENKONTROLL

I programmet står det at Arbeiderpartiet vil gi norsk forsvarsinndustri gode og langsiktige rammebetingelser og sørge for et strengt regelverk for eksport av forsvarsmateriell. Det er bra at partiet ønsker å arbeide for å innføre sluttbrukererklæring fra alle land ved eksport av forsvarsmateriell, samt at dette blir en intern norm i NATO. Vi savner imidlertid flere tiltak for å styrke regelverket og kontrollen over norsk våpeneksport. Programmet slår videre fast at man vil initiere nedrustningssamarbeid både i og utenfor NATO, samt at det burde være et mål for Norge og andre NATO-land å underskrive atomvåpenforbudet. Dette er bra, selv om partiet burde være enda tydeligere på dette feltet.

GJELD

Gjeldsbyrden til mange utviklingsland øker dramatisk. Derfor er det veldig positivt at Arbeiderpartiet vil støtte etableringen av internasjonale mekanismer for effektiv og rettferdig håndtering av statlige gjeldskriser. Dette er avgjørende for at utviklingsland skal kunne håndtere en voksende gjeldsbyrde og unngå gjeldskrise.

HANDEL

Også under handel løftes klima og miljø frem som et viktig aspekt. Programmet tar til orde for at tap av natur må vektlegges sterkere i nye handelsavtaler. Ap fremmer Verdens handelsorganisasjon som en viktig arena og vil forsvare prinsippet om et regelstyrt handelssystem og sikre rettferdig handel mellom land. Dessverre står det ingenting om utviklingslands mulighet til å bygge opp egne markeder eller tilgang til det norske markedet.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Menneskerettighetene er nevnt flere ganger i partiets programmet. Først helt innledningsvis under overskriften «Internasjonal solidaritet», listet opp under partiets grunnleggende verdier. Menneskerettighetene dukker også opp når Oljefondet omtales:

Forvaltningen skal sikre menneskerettigheter og bærekraftig utvikling. Utviklingspolitikken skal også være forankret i menneskerettighetene. Under delkapitlet «Samarbeid, rettigheter, folkestyre og likestilling under press», er det et særlig fokus på likestilling og kvinners rettigheter. Vi er veldig glade for at det har kommet inn et punkt om arbeidet mot kjønnsbasert vold i plattformen. Dette er spesielt viktig fordi forekomsten av kjønnsbasert vold har økt under koronaepidemien.

INNLEDNING

Høyre vil opprettholde Norges posisjon som en viktig bidragsyter innen den globale utviklingspolitikken. Høyre har gode tiltak for å jobbe med bærekraftsmålene, menneskerettigheter og likestilling - blant annet ønsker partiet at Norge skal ta lederskap for å avkriminalisere homofili globalt. Det er også veldig bra Høyre vil at kommuner, fylkeskommuner og andre offentlige virksomheter legger bærekraftsmålene til grunn for sitt arbeid. Programmet mangler imidlertid mye politikk på flere av de områdene som vi identifiserer som viktige for å bekjempe fattigdom. Det er uklart hvordan partiet ser for seg å opprettholde posisjonen når det foreslås å kutte i bistanden og det heller ikke presenteres andre utviklingspolitiske satsinger. Høyre får 3,5 av 10 jordkloder for sitt program.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Høyre har en solid politikk for FNs bærekraftsmål, og endelig program er betydelig forbedret i forhold til førsteutkastet. Det er bra at partiet vil følge opp bærekraftsmålene og utarbeide en nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene med nasjonale indikatorer for måloppnåelse. Dette er allerede gjennomført av denne regjeringen, og punktet i programmet gir et tydelig signal om å prioritere oppfølgingen av handlingsplanen. Høyre har også andre gode tiltak knyttet til bærekraftsmålene, blant annet vil de kreve at kommuner, fylkeskommuner og andre offentlige virksomheter legger bærekraftsmålene til grunn for sitt arbeid.

SAMSTEMTHET

Det at all politikk må trekke i samme retning som utviklingsmålene nevnes ikke, og dermed heller ikke institusjonelle løsninger for å få til dette. Imidlertid gir Høyre uttrykk for en samstemt tankegang i punktene om Bærekraftsmålene.

BISTAND

Det er svært uheldig at Høyre i dette programmet går bort fra å ville videreføre et høyt nivå på norsk bistand, til å heller redusere midlene som brukes til bistand, og erstatte dagens prosentmål for pengebruk med klare resultatmål for bistanden. Det er uklart hvorfor man ikke kan ha kvantitative og kvalitative mål samtidig. Høyre synes også å være mer opptatt av bistandsbyråkratiet enn av å søke de store, strukturelle løsningene. I programmet tas det til orde for å bruke bistandsmidlene som verktøy for å inngå

avtaler om opphold i tredjeland i forbindelse med innvandring. Det er uklart hvordan dette skal skape bedre resultater i bistanden. Det er imidlertid bra at likestilling, LHBT og ressursmobilisering trekkes frem innenfor bistanden.

KLIMA

Høyre tar til orde for at Norge må være en pådriver for reduksjon av klimagassutslipp internasjonalt. Partiet ønsker at mer av norsk bistand skal gå til klimatiltak i utviklingsland, da dette er land som kommer til å få høyere utslipp, og det er nødvendig at disse 'hopper over fossilstadiet'. Dette er problematisk ettersom Høyre ønsker å kutte den totale bistandspotten og dermed legger opp til at tiltak for å kutte utslipp i utviklingsland skal gå på bekostning av øvrig bistand som helse, utdanning, fredsbygging og fattigdomsbekjempelse. Nasjonalt ønsker partiet å legge et forsterket 'forurensar betaler'-prinsipp til grunn og gjøre det lønnsomt å gjennomføre klimapolitikk. Selv om Høyre anerkjenner at klimagassutslippene må ned, og at Norge må være et lavutslippssamfunn innen 2050, har ikke Høyre bekreftet Norges offisielle klimamål om 50-55 % kutt innen 2030 i sin plattform. Det er videre bekymringsverdig at Høyre ønsker å legge til rette for vekst på norsk sokkel, og uklart hvordan de mener det er mulig å gjennomføre et grønt skifte uten å avvike de fordelaktige rammebetingelsene til olje- og gassindustrien. Alt i alt er det utydelig hvordan Høyre mener at Norge skal være en pådriver for reduksjon av utslipp internasjonalt når det ikke legges opp til betydningsfulle kutt nasjonalt.

OLJEFONDET

I sitt program slår Høyre fast: Oljefondet skal ikke brukes som et politisk verktøy. Det er uklart hva partiet mener med dette. Vi antar det innebærer at partiet ikke ønsker nye miljøkriterier eller utviklingsfremmende investeringer. Det er uklart om det også betyr at partiet ønsker å avvike fondets eksisterende etiske arbeid og miljøinvesteringer. Høyre er generelt opptatt av å løfte menneskerettighetene, og vi savner tiltak om hvordan vi kan bruke Oljefondet til å verne om dem.

SKATT

Høyre vil at Norge skal være en pådriver for et internasjonalt forpliktende samarbeid mot aggressiv skatteplanlegging og uthuling av skattegrunnlag, og understreker at formålet er å unngå konkurransevidende fordeler for selskap og sikre at skatt betales der verdien skapes. Dermed er Høyre enig med de fleste andre partier om hva som er målet, men uten å ha noen mening

om hvor arbeidet bør foregå. Høyre vil gjøre nødvendige endringer i norsk skattelovgivning for å motvirke dette, noe vi mener bør innebære åpenhetstiltak som land-for-land-rapportering. Videre vil Høyre arbeide for at norsk bistand bidrar til økt ressursmobilisering, hvilket forhåpentligvis betyr fortsatt satsing på skatt for utvikling.

VÅPENKONTROLL

I Høyres program tas det til orde for sterkere internasjonalt samarbeid for nedrustning og mot spredning av atomvåpen og andre masseødeleggelsesvåpen. Partiet vil sikre gode og forutsigbare rammevilkår for norsk forsvarsindustri. Å ha en eksportrettet forsvarsindustri medfører imidlertid et stort ansvar for å hindre at militært materiell kommer på avveie og brukes til å bryte humanitærretten eller menneskerettighetene. Denne siden av saken nevnes ikke i programmet, og det er kritikkverdig.

GJELD

Tross gjeldskrisen som har vokst frem de siste årene, forventer vi under covid-19-pandemien og arbeidet til G20 med Common Framework, nevnes ikke gjeld i Høyres program. Dette er overraskende, for det er avgjørende å få på plass en gjeldshåndteringsmekanisme for å sikre en robust og bærekraftig verdensøkonomi.

HANDEL

Høyre skriver i programmet at «handel og internasjonalt samarbeid er en forutsetning for økonomisk vekst og for utbredelse av demokrati og menneskerettigheter». Partiet vil være en pådriver for global frihandel og gode frihandelsavtaler også med utviklingsland. Høyre vil arbeide for økt handel mellom Norge og fattige land og mellom fattige land. Begge deler er viktig. Samtidig står det ingenting om egne vilkår for de fattige landene, for eksempel adgang til det norske markedet eller behov for å beskytte og bygge opp egne markeder.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Høyre ønsker et mer effektivt FN der menneskerettighetene gis prioritet på tvers av organisasjonens arbeidsområder. Handel og internasjonalt samarbeid trekkes frem som forutsetning for utbredelse av demokrati og menneskerettigheter. Partiet vil at Norge skal føre en politikk for å fremme trosfrihet, kvinners rettigheter, likestilling og LHBT-personers rettigheter internasjonalt, blant annet ved å ta internasjonalt lederskap for å avkriminalisere homofili globalt.

INNLEDNING

Senterpartiet leverer et program med mye god politikk for fattigdomsbekjempelse, men også flere mangler på dette feltet. Programmet er inntil de fleste viktige temaer innen utviklingspolitikk, men vi savner konkrete tiltak innen politikkområdene samstemthet, skatt, Oljefondet, klima, gjeld og våpenkontroll. Det er bra at Senterpartiet vil at oppfylning av FNs bærekraftsmål skal være en hovedmålsetning i kommende stortingsperiode, har en fylldig bistandspolitikk som er tydelig på énprosentmålet, og har mye god politikk på internasjonalt arbeid for menneskerettigheter og likestilling. Senterpartiet får 5,5 av 10 jordkloder.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Senterpartiet slår fast at oppfylning av FNs bærekraftsmål skal være en hovedmålsetning i stortingsperioden 2021-2025, og særlig retten til vann, mat og helse. Bærekraftsmålene nevnes i tillegg flere ganger i programmet. Det er positivt at de trekker frem målene om å avskaffe sult og fattigdom som særlig avgjørende for å nå de andre målene.

SAMSTEMTHET

Partiet mener at klima skal være en ramme rundt all politikk. Videre skriver de at natur, miljø og klima skal ses i sammenheng med alle øvrige samfunns mål. Dette er bra. Vi savner imidlertid en formulering om at all norsk politikk må trekke i samme retning for å nå bærekraftsmålene, og tiltak som vil sørge for dette.

BISTAND

Senterpartiet slår fast at én prosent av BNI skal gå til bistand, og at oppfyllelse av bærekraftsmålene må være en hovedmålsetning. Det pekes på at Norge som et rikt land har et spesielt ansvar. Landbruk er viktig for Senterpartiet, og det gjenspeiles også i bistandspolitikken. De ønsker at en større del av bistandsmidlene skal gå til landbruk, og at bistandspolitikken brukes aktivt for å sikre verdens voksende befolkning nok mat, og de ønsker å satse på klimasmart landbruk. Programmet peker på behovet for å utjevne ulikhet både mellom og innad i land, og har et tydelig fattigdomsfokus idet det fremhever blant annet retten til mat, vann og helse. Senterpartiet er også opptatt av et sterkt FN og av å støtte sivilsamfunn og internasjonal fagbevegelse.

KLIMA

Klima går igjen i flere deler av programmet. Målet om 1,5/2 grader nevnes, og det slås fast at alle sektorer må være med og sørge for effektive klimakutt. Sp bekrefter at Norge må øke sine klimaambisjoner, men har dessverre ikke klare mål om utslippskutt å vise til. Likevel har Senterpartiet noen gode forslag på omstilling i ikke-kvotepliktig sektor. Oljekapittelet er ofte testet på om klimapolitikken holder. Programmet slår fast at oljeforvaltningen må være forenlig med Parisavtalen. Men vi skulle gjerne sett en enda større anerkjennelse av problemet med brenningen av norsk olje, og ikke bare utslippene fra produksjonen. Programmet inneholder et forslag om å utrede skattesystemet for norsk petroleumsvirksomhet, men det er ikke tydelig på hva Sp vil med dette. Mangel på tydelighet vises også igjen i Senterpartiets politikk på klimafinansiering. Her nevnes det at finansiering gjennom FNs grønne klimafond til både tilpasning og utslippskutt i utviklingsland er viktig, samt støtte til energiomstilling i fremvoksende økonomier og støtte til å håndtere naturkatastrofer. Dette er bra. Vi savner imidlertid tydelig politikk på at norsk klimafinansiering må økes og komme i tillegg til tradisjonell bistand.

OLJEFONDET

Senterpartiet har styrket sin politikk på Oljefondet med en tydeligere miljøprofil. Forvaltningen av fondet skal være langsiktig og sikre høyest mulig avkastning innenfor en akseptabel risiko. Partiet vil stramme inn regelverket for investeringer i selskaper tilknyttet kull - fondet skal være ute av selskaper med betydelig kullvirksomhet innen 2025. Miljømandatet til fondet skal styrkes, og samtidig vil partiet vil heve grensene for investeringer i unotert infrastruktur for fornybar energi. Programmet går inn for å styrke fondets arbeid med etikk. Fondet skal fremme en utvikling i virksomhetene de er investert i, som bidrar til å bedre arbeidsmiljø, sosiale rettigheter og redusere negativ påvirkning på helse og miljø. Vi skulle gjerne ha sett at programmet var mer konkret ved å gå inn for forhåndsfiltrering og for å tilpasse fondet Parisavtalen og målet om å redusere global oppvarming til 1,5 grader.

SKATT

Programmet er tydelig på at arbeidet mot korrupsjon, illegitime pengestrømmer, kapitalflukt og skatteparadis er viktig, og er bekymret for svekket hjemlig konkurransekraft. Senterpartiet vil sikre at internasjonale konsern med aktivitet i Norge ikke tilpasser virksomheten for å unngå skatt i Norge og arbeide for

å innføre internasjonal skattlegging av multinasjonale selskap som er nullskatteyttere etter slike tilpassinger. Senterpartiet går også inn for en internasjonal avgift på valutahandel - såkalt tobin-skatt eller skatt på finanstransaksjoner. Vi savner omtale av konkret politikk som land-for-land-rapportering, registre over egentlige eiere, enhetlig skattlegging og internasjonal skattekonvensjon.

VÅPENKONTROLL

Senterpartiet ønsker å utrede kontrollmekanismer for å etterprøve at vilkår overholdes ved salg av militært materiell, våpen og ammunisjon. Dette er positivt, for det trengs tiltak for å bedre regler og kontroll for norsk våpeneksport, men programmet kunne også vært enda tydeligere her. Ellers ønsker partiet at Norge skal ta internasjonalt lederansvar for å etterse at forbudene mot klasevåpen og landminer overholdes, signere og ratifisere atomvåpenforbudet og jobbe for nasjonal og internasjonal regulering av autonome våpen.

GJELD

En ny alvorlig gjeldskrise er under oppbygging. Senterpartiet vil bidra sterkere til internasjonalt arbeid for refinansiering og sletting av illegitim gjeld og ikke-bærekraftig statsgjeld i fattige land. Dette er positive ambisjoner, men igjen mangler programmet konkret politikk. Vi skulle gjerne sett at Senterpartiet gikk inn for en internasjonal gjeldshåndteringsmekanisme og tok på alvor problemet med at klimafinansiering kan skape en ny gjeldskrise. Det er dessuten ikke bare fattige land som risikerer å havne i en gjeldskrise. En slik mekanisme bør være tilgjengelig for alle land.

HANDEL

Senterpartiet har en omfattende og tydelig handelspolitikk. Programmet avviser internasjonale investeringsavtaler med tvisteløsning og vil sikre at handels- og investeringsavtaler ikke avgrensar nasjonalt og lokalt folkestyre inkludert råderett over naturressurser. Lokal og regional politikk skal ikke kunne utfordres av handelsavtaler. Partiet ønsker at alle land skal inkluderes i forhandlinger om nytt handelsregelverk i Verdens handelsorganisasjon, og vil avvise forhandlinger der bare utvalgte land deltar. Demokrati og menneskerettigheter skal fremmes i handelsavtaler, og det skal være større åpenhet og innsyn i slike forhandlinger.

Partiet legger vekt på muligheten til å beskytte norsk matproduksjon og vil si nei til avtaler som ikke sikrer dette. Importen fra

de fattigste landene (MUL) skal økes på bekostning av import fra industrialiserte land. Det skaper et dilemma ved at land som eksporterer til Norge og blir rikere, vil miste adgang til det norske markedet. Det trekker ned på et ellers sterkt politikkfelt.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Menneskerettighetene nevnes mye i programmet, blant annet i forbindelse med handelsavtaler og næringslivet. Programmet har også en tydelig profil på kvinners rettigheter og slår blant annet fast at enhver skal ha mulighet til å ta selvstendige og ansvarlige valg rundt egen kropp og seksualitet. Partiet er også tydelig på at man ønsker å jobbe aktivt mot skadelige skikker som barne- og tvangsekteskap og mot seksuelle overgrep og menneskehandel. Det er veldig bra at Senterpartiet vil bruke norsk medlemskap i FNs sikkerhetsråd til å forebygge seksualisert vold i konfliktsituasjoner. I tillegg er programmet tydelig på viktigheten av et sterkt sivilsamfunn og vil aktivt involvere og styrke sivilsamfunn gjennom utviklingsarbeidet i Norge.

INNLEDNING

Det er positivt at problemstillinger rundt gjeld, skatt og menneskerettigheter nevnes i programmet til Fremskrittspartiet. Dessverre mangler viktige tiltak på både klima og utvikling. I klimakapitlet pekes det stort sett på hva som ikke skal gjøres av klimatiltak, og det tas til orde for å fortsette å utvikle olje- og gassindustrien. Programmet kan i ytterste konsekvens leses som at det sås tvil om klimaendringene er menneskeskapt eller ikke. FrP får 2 av 10 jordkloder for dette programmet.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Bærekraftsmålene er verdens viktigste veikart frem mot 2030. Norge har forpliktet seg til dette rammeverket, men det nevnes ikke en eneste gang i programmet til Fremskrittspartiet.

SAMSTEMTHET

Behovet for samstemthet, dvs. at all politikk trekker i samme retning som utviklingsmålene, nevnes ikke eksplisitt i programmet. Det er et snev av samstemt tankegang der det slås fast at vi ikke kan ha en bistandspolitikk som bidrar til å bygge ut produksjonsapparatet i fattige land for så å begrense vareflyten fra de samme landene. Vi skulle gjerne sett igjen denne tankegangen flere steder i programmet.

BISTAND

I programmet sitt tar FrP til orde for at «betydelige deler» av bistandsbudsjettet skal brukes til å forhandle asylavtaler. Samt at «Bistandsbudsjettet skal reduseres kraftig.» Dette er svært bekymringsverdig. FrP har noen gode punkter om skadelige skikker og at land som har opplevd naturkatastrofer skal få hjelp. Men helheten er veldig uklar og trekker i ulike retninger. Det er fortsatt uvisst hvordan man skal oppnå gode resultater når bistanden både skal bidra til egne interesser, brukes som forhandlingskort i forbindelse med returavtaler og kuttes. Når man tar til orde for å redusere bistanden til «maksimalt 0,7 prosent», går man bort fra internasjonal enighet, der 0,7 prosent av BNI er et gulv og ikke et tak.

KLIMA

Parisavtalen, 1,5-gradersmålet og klimafinansiering til utviklingsland nevnes ikke med ett ord i programmet til FrP. Partiet tar i tillegg til orde for å stimulere til kritisk debatt rundt årsakene

bak klimaendringene. Dette programmet heller i klimaskeptisk retning. I kulepunktlisten til klimakapitlet er fokuset på tiltak FrP ikke vil innføre. Det finnes nesten ingen konkrete tiltak som vil gi reduserte utslipp. Tvert imot har FrP et punkt om å «fortsette å utvikle olje, gass og leverandørindustrien» i klimakapitlet. Sammenhenger mellom klimakrise og naturkatastrofer trekkes heller ikke inn.

OLJEFONDET

FrP ønsker å bruke en større andel av Oljefondet til å investere i norsk infrastruktur. Utover dette nevnes ikke forvaltningen av verdens største statlige fond i det hele tatt i FrPs program. Vi syns dette er overraskende ettersom FrP tradisjonelt deltar aktivt i debattene om forvaltning av fondet på Stortinget. Historisk var det FrP og SV som tok initiativ til de etiske retningslinjene og Etikkrådet. Det er en tapt mulighet at partiet ikke setter ord på sin politikk i programmet.

SKATT

FrP har med det aller viktigste på skattefeltet: Behovet for å sikre at verdier skattlegges der de skapes. Partiet vil sikre at multinasjonale aktører som jobber i Norge betaler skatt på lik linje med lokale norske aktører. Det er svært positivt og bidrar til tverrpolitisk enighet om at det trengs nye globale skatteregler som sikrer en rettferdig fordeling av skattebasen. Programmet nevner ikke finansiell åpenhet og verktøy som land-for-land-rapportering eller registre over egentlig eierskap. Det er viktige verktøy både for å sikre at selskap skattlegges rett, og for å gjøre det vanskeligere å unndra seg beskatning.

VÅPENKONTROLL

Våpeneksport og begrensinger for denne nevnes ikke i programmet.

GJELD

Illegitim og ubetalbar gjeld holder nede lands økonomiske utvikling. FrP slår fast at ettergivelse av gjeld vil være til stor hjelp for å få ønsket utvikling. Samtidig peker partiet på at det må stilles krav og lister opp demokrati, markedsøkonomi og kamp mot korrupsjon. Videre fremhever partiet behov for gjeldsfrys eller moratorium for å sikre at land som rammes av en naturkatastrofe, ikke må betale gjeld før man håndterer krisen. Dette er viktig, og som vi har sett under covid-19-pandemien, helt nødvendig for at samfunn ikke skal kollapse.

HANDEL

Handelspolitikk gis mye plass i programmet. FrP er klare på at Norge må fjerne toll og åpne grensene for kvotefri adgang for utviklingslands produkter, særlig fra de minst utviklede landene (MUL). Det er positivt og vil være viktig for mange utviklingsland. «Vi kan ikke godta en bistandspolitikk som går ut på å bygge et produksjonsapparat i fattige land, for deretter begrense vareflyten fra de samme landene», står det i programmet. Samtidig nevnes ikke behovet som fattige land har for å beskytte egne markeder i en overgangsfase. Det er viktig for at særlig de fattigste landene skal ha mulighet for å bygge opp kapasiteten til å levere den kvaliteten og kvantiteten som kreves for eksport til land som Norge.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

FrP vier et underkapittel til menneskerettigheter. Her ytres det frykt for at de sosiale og økonomiske rettighetene vil undergrave tilliten til menneskerettighetene. Man vil likevel arbeide for universell aksept av menneskerettighetene. Det vies i tillegg endel plass til FN. FrP ønsker gjennomgang av ressursbruken og er opptatt av om Norges interesser ivaretas.

SOSIALISTISK VENSTREPARTI

INNLEDNING

SV leverer et sterkt program når det gjelder utvikling og fattigdomsbekjempelse. Flere av politikkområdene er preget av en samstemthetstankegang, blant annet når menneskerettighetene og Norges internasjonale klimaforpliktelser går igjen flere steder i programmet. Partiet har også konkrete tiltak for å få til mer samstemthet i politikken. SV har et særlig sterkt program hva gjelder forvaltningen av Oljefondet, skatt og klima. Det er tydelig at SV ønsker å føre en politikk i tråd med Parisavtalen. Programmet inneholder imidlertid lite konkret politikk på hvordan Norge skal jobbe med FNs bærekraftsmål, noe partiet blir trukket for i denne vurderingen. SV har et omfattende program på 111 sider, så her er det plass til mye politikk, og de har også viet mye av denne plassen til utvikling og klima. SV får 9 av 10 jordkloder for sitt partiprogram.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

SV vil at Norge skal være en tydelig stemme for bærekraftsmålene og menneskerettighetene i all internasjonal kontakt. I programmet står det også at det trengs en ny kurs der bærekraftsmålene tas på alvor, og at midlene i Oljefondet må investeres i tråd med bærekraftsmålene. Vi savner imidlertid tiltak for hvordan Norge skal jobbe målrettet for å oppnå de 17 målene som verdens land har blitt enige om.

SAMSTEMTHET

SVs program tar til orde for institusjonelle ordninger for å sikre samstemthet, dvs at all politikk trekkes i samme retningsom utviklingsmålene. Partiet ønsker en samstemt politikk for utvikling gjennom god koordinering mellom relevante departementer. Regjeringen skal rapportere årlig til Stortinget om konsekvensene av norsk politikk for utviklingsland og menneskerettighetene.

BISTAND

Ifølge SV skal bistandens fremste oppgave være å gjøre fattige land selv i stand til å finansiere sin egen utvikling. Partiet vil at Norge skal bruke mer enn én prosent av BNI til utviklingsbudsjettet. Utgifter til flykninger i Norge eller annen innsats uten dokumentert utviklingseffekt skal ikke regnes inn i énprosenten. Det er en viktig presisering. Styrking av statlige institusjoner underlagt demokratisk kontroll er måten å sikre at land etter hvert kan finansiere sin egen utvikling, mener par-

tiet. Sivilsamfunn som kanal trekkes frem for de landene der det er vanskelig å støtte nasjonale myndigheter. SV vil også at den humanitære støtten i økende grad skal gå til lokale aktører og at humanitær bistand skal innrettes slik at den avverger katastrofer i fremtiden.

KLIMA

SVs klimapolitikk er ambisiøs, har et klart rettferdighetsperspektiv og inneholder konkrete tiltak for utslippskutt. I programmet står det at Norge må kutte så mye utslipp som mulig, og minst 70 prosent innen 2030. Det tas til orde for en kraftig opptrapping av Norges klimafinansiering år for år, for å nå Parisavtalens finansieringsmål innen 2025. Særlig prioriteres finansiering til tilpasning, og SV er tydelige på at lokaldemokrati, menneskerettigheter og urfolks rettigheter må overholdes. SV ønsker å lage en helhetlig plan for norsk klimafinansiering som inkluderer innovative finansieringskilder. Dette er svært positivt, imidlertid savner vi en tydeliggjøring av at klimafinansieringen ikke skal tas fra bistandsbudsjettet. SV vil snu de globale pengestrømmene slik at mer penger går til klimatiltak globalt. I tråd med dette har SV en rekke forslag til hvordan staten bør vri investeringer over på grønne næringer. Partiet vil at skatteregimet ikke skal favorisere petroleumsinvesteringer, og de vil utvikle leterefusjonsordningen. De ønsker også å utrede hvordan klimafordrevnes rettigheter skal håndteres.

OLJEFONDET

SV vier stor plass til Oljefondets fotavtrykk og slår fast at forvaltningen av fondet er et politisk spørsmål. Programmet er tydelig på at fondet bør forhåndsfiltrere investeringene, samtidig som SV vil jobbe med å få på plass en ny referanseindeks. Parisavtalen og omstilling til et samfunn som styrer mot 1,5 grader er viktig for SVs politikk for Oljefondet. SV ønsker at fondet skal slutte å investere i fossile energikilder. SV har også ambisjoner for å styrke etikken på en rekke andre områder inkludert skatteparadis, regnskog, alkohol og autonome våpen.

SKATT

Skatt er et sentralt tema i SVs utviklingspolitikk. I programmet står det at man vil jobbe for en FN-konvensjon om rettferdig internasjonal skattlegging og finansiell åpenhet. Det er svært bra. I likhet med mange andre partier vil SV at skatt skal betales der verdiene skapes. Partiet vil også ha en reform av globale skatteregler og arbeide for enhetlig skattlegging. SV er tydelig på at de vil innføre utvidet land-for-land-rapportering og styrke finan-

siell åpenhet betydelig. SV vil gjøre Norge til en skatteparadisfri sone, blant annet ved å ekskludere selskaper basert i skatteparadis fra offentlige innkjøp. SV vil reforhandle norske skatteavtaler med utviklingsland slik at disse er på linje med FNs modellavtale. SV ønsker også å etablere et globalt offentlig tilgjengelig register over formue, verdipapirer, eiendom og investeringer, og innføre internasjonale skatter som skatt på finanstransaksjoner for å finansiere globale fellesgoder. SV skiller seg fra de fleste andre partiene ved bredden i alle tiltakene man vil jobbe for på det internasjonale skattefeltet.

VÅPENKONTROLL

SV mener at Norge har et særlig ansvar for å forbedre nasjonal kontroll av våpeneksport fordi vi er en av verdens ledende eksportører av våpenteknologi og ammunisjon. Partiet ønsker å sikre at norske våpen aldri kan bli brukt i strid med folkeretten og menneskerettighetene. Programmet tar til orde for å stanse all eksport av våpen og militært materiell til land som bryter humanitærretten eller begår grove menneskerettighetsbrudd og overgrep mot egen befolkning. De vil endre eksportkontrollregelverket slik at reglene for våpeneksport også gjelder for norsk forsvarsindustri datterselskaper i utlandet. SV krever sluttbrukerklæring med reeksportklausul fra alle land, inkludert til NATO-land. Partiet tar videre til orde for å nedsette et offentlig utvalg som skal gjennomgå kontrollregimet for eksport av forsvarsmateriell. Målet med dette skal være at hensyn til folkeretten og menneskerettighetene ligger til grunn for alle eksporttillatelser. Dette er et viktig tiltak. SV vil at Norge skal signere og ratifisere FNs forbud mot atomvåpen og jobbe for et forbud mot autonome våpensystemer.

GJELD

SV peker på økende gjeld som et problem for mange utviklingsland. Programmet slår fast at Norge skal være en ansvarlig långiver og arbeide for å styrke globale systemer for å sikre ansvarlig långivning og -opptak. SV vil bidra til å opprette en multilateral gjeldshåndteringsmekanisme under FN og fortsette arbeidet for å slette illegitim gjeld. SV er bevisst utfordringen med at klimafinansiering gitt som lån kan føre land ut i gjeldskrise, og vil hindre at markeds lån rapporteres som klimafinansiering. Dette er viktig. Videre ønsker SV å gi utviklingsland større innflytelse i Verdensbanken og sikre at banken arbeider mot voksende ulikhet. Partiet vil forsikre seg om at verken Verdensbanken eller Det internasjonale pengefondet presser land til privatisering eller kutt i offentlige tjenester noe som kan bli en problemstilling

når pandemien tar slutt. Vi savner imidlertid en tydelig posisjon på betalingsstans eller moratorium for land som havner i krise som følge av naturkatastrofe eller pandemi.

HANDEL

SV omtaler handelspolitiske spørsmål bredt og har et mål om et «handels- og investeringssystem hvor alle land sikres styringsrett og politisk handlefrihet til å beskytte arbeidsliv, offentlige tjenester, miljø og naturressurser». For å oppnå dette vil partiet flytte makten over handelspolitikken til FN. De vil opprette støtte for fattige lands forhandlingsdelegasjoner i Verdens handelsorganisasjon. SV vil forsvare MUL-ordningen (for de minst utviklede landene), som gir de fattige landene markedsadgang til Norge. Partiet ønsker å øke matimport fra MUL-land, samtidig som samlet matimport til Norge skal reduseres. Paradokset som oppstår med en slik tilnærming, er at hvis et fattig land forbedrer sin levekårssituasjon, vil det miste sin tilgang til det norske markedet som følge av det. Partiet er tydelig på at det ikke skal stilles krav om økonomisk liberalisering til fattige land. Det tolker vi som at SV vil gi fattige land adgang til å beskytte egne markeder for å bygge opp produksjonskapasitet, noe som er bra.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Menneskerettighetene trekkes frem som en standard flere av politikkområdene skal leve opp til, for eksempel våpenkontroll, forvaltningen av Oljefondet og klima. SV ønsker at Norge skal være en sterk støttespiller for FN, og en konstruktiv kritiker når det trengs. Videre ønsker partiet at Norge som medlem av FNs sikkerhetsråd fra 2021 til 2022 skal være en tydelig stemme for folkeretten og menneskerettene. I programmet trekkes det frem at seksuelle og reproduktive rettigheter er under press, og at støtten til likestilling skal være en prioritet for Norges internasjonale engasjement. SV ønsker at FNs resolusjoner om kvinners rettigheter i og etter krig og konflikt, og om seksualisert vold som våpen i krig og konflikt, blir fulgt opp og satt i verk. Dette er veldig bra.

INNLEDNING

Venstre har en del god utviklingspolitikk, men mangler også flere tiltak som er viktige for fattigdomsbekjempelse. Siden Venstres program har blitt betydelig kortere, har det naturligvis blitt plass til mindre utviklingspolitikk. Det er veldig bra at målet om å bruke minst én prosent av BNI til bistand er tilbake etter å ha vært utelatt i utkastet. Venstres program er særlig bra når det gjelder Oljefondet, der man blant annet vil klimajustere investeringene i tråd med Parisavtalen. Også delen om våpenkontroll er sterk. Partiet har i utgangspunktet mye god klimapolitikk, men det svekker programmet at man ikke er tydelige på hvordan klimamålene skal nås, og at det er lite forpliktende politikk på klimafinansiering. Venstre får 7 av 10 jordkloder.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Venstre vektlegger at FNs bærekraftsmål er et av de viktigste verktøyene for å fremme menneskerettigheter og mer internasjonalt samarbeid. Det er også positivt at partiet tar til orde for å bruke Oljefondets investeringer til å bidra til å nå bærekraftsmålene. Programmet fremhever betydningen av å jobbe på tvers av sektorer for å nå målene.

SAMSTEMTHET

Venstre mener at norsk utviklingsstøtte er mest effektiv når alle sider av norsk politikk drar i samme retning. Derfor vil de samordne regjeringens arbeid i mottaksland bedre ved å sette forpliktende mål til samarbeid på tvers av sektorer, slik at vi i fellesskap oppnår FNs bærekraftsmål. Det er positivt, men det er viktig å presisere at det ikke bare må gjelde i mottakerland, men også for politikkområder i Norge. Videre mener partiet at det er viktig at den internasjonale delen av politikken skal henge sammen med andre politikkkfelt, hvilket er bra i et samstemthetsperspektiv.

BISTAND

Venstre slår fast at det er viktig med et høyt bistandsnivå for å bekjempe fattigdom og vil opprettholde dagens mål om at minst én prosent av BNI skal gå til bistand. Videre skriver de at bistand skal bidra til at land kan stå på egne ben. De vil derfor prioritere midler til tiltak som fremmer menneskerettigheter, likestilling, rettførdig skattesystem, rettsstat og demokrati og bekjemper korrupsjon. I tillegg vil de styrke klimabistanden gjennom en styrking av klima- og skogprosjektet. Vi savner fortsatt punkter

om hvordan bistanden skal innrettes. Oppsummert er denne delen av programmet fortsatt i tynne laget, men det er en forbedring fra programutkastet.

KLIMA

Klima og bærekraft er gjennomgående i programmet og blir slik en ramme for Venstres politikk. Venstre vil at Norge skal leve opp til vår del av Parisavtalen, og målet om 55 prosent kutt i klimagassutslipp innen 2030 bekreftes. Det blir spesifisert at målet skal nås med 'nasjonale tiltak', noe som er svært bra. Likevel har Venstre valgt å ikke gå inn for en styrking av klimaloven og lovfesting av klimabudsjett for alle sektorer, hvilket ble foreslått i det første utkastet for programmet. Dette svekker Venstres klimapolitikk fordi det dermed er uklart hvordan klimamålene skal nås.

For å redusere statens finansielle klimarisiko tar Venstre til orde for å redusere eierskapet på norsk sokkel og avvikle leterefusjonsordningen samt andre gunstige støtteordninger for olje- og gassvirksomhet. Videre er det bra at Venstre ikke ønsker å gi flere lete- og utvinningstillatelser. Selv om Venstre har mye fokus på klima, ser vi noen tydelige mangler i politikken. Særlig savner vi mer politikk på Norges internasjonale klimafinansiering. Venstre nevner både Parisavtalen og behov for nødhjelp, men er ikke tydelige på at norsk klimafinansiering må komme i form av nye penger, i tillegg til bistandsbudsjettet, samt basere seg på gavemidler og ikke lån. I tillegg mangler det politikk på hvordan innovative metoder kan generere penger til det grønne skiftet og fase ut kull i fattige land. Venstre ønsker at klimaflyktninger skal bli anerkjent som flyktninger.

OLJEFONDET

Venstres politikk på Oljefondet er god og styrket etter landsmøtet. Partiet er nå tydelig på at man ønsker forhåndsfiltrering av investeringer der risikoen for brudd på de etiske retningslinjene er uakseptabelt høy. Man går også inn for å klimajustere investeringer i tråd med Parisavtalens mål om å redusere den globale oppvarmingen til 1,5 grader. Venstre ønsker at verdiene i fondet skal forvaltes på en forsvarlig måte med tydeligere holdninger som gjenspeiler seg i investeringer når det gjelder land og bedrifter knyttet til skatteparadis, skatteflukt, okkuperte områder, klimaendringer og menneskerettigheter.

SKATT

Venstre har et tydelig mål for sin skattepolitikk: Skatt skal betales der overskudd skapes. Derfor går partiet inn for en global skattereform som innfører enhetlig skattlegging av flernasjonale selskap. Partiet vil ha en aktiv norsk politikk i OECD og i samarbeidet med EU, men dersom det ikke skulle føre fram, vil man komme med egne tiltak. Videre vil partiet utvide land-for-land-rapportering til å gjelde alle selskaper, og bekjempe bruk av skatteparadis. Venstre vil prioritere arbeidet for et rettførdig skattesystem i bistandspolitikken og fremhever hvor viktig det er for at land skal bli uavhengig av bistand. Vi savner politikk på finansielt hemmelighold og skulle gjerne sett at tiltak som et offentlig tilgjengelig register over egentlige eiere nevnes eksplisitt i programmet. Det samme gjelder behovet for en internasjonal skattekonvensjon.

VÅPENKONTROLL

Venstre vil ikke at Norge skal eksportere våpen eller flerbruksmaterieell som kan brukes til å undertrykke egen befolkning eller bryte folkeretten. Dette gjelder også for norsk forsvarsmaterieell eksportert til andre NATO-land. Programmet tar til orde for et strengt og forutsigbart regelverk, underlagt streng parlamentarisk kontroll. Det er veldig bra. Venstre støtter også at Norge signerer og ratifiserer FNs forbud mot atomvåpen.

GJELD

Et nytt punkt etter landsmøtet er nettopp den voksende gjeldskrisen for utviklingsland. Venstre vil at Norge skal støtte opp om en uavhengig gjeldslettemekanisme. Partiet vil også arbeide for å slette statsgjeld som er tatt opp på illegitimt grunnlag internasjonalt og all slik gjeld i norsk utlånsportefølje. Det styrker programmet at Venstre nå har en gjeldspolitik. Vi skulle likevel likt å se et punkt om hvordan unngå at klimafinansiering gitt som lån kan føre til en ny gjeldskrise. Denne type finansiering bør ikke gis som lån.

HANDEL

Venstre er tydelig på at internasjonal frihandel er viktig og understreker at det trengs globale regler for handel. Partiet vil revitalisere Verdens handelsorganisasjon og gi utviklingsland en større rolle i organisasjonen ved å reformere beslutningsprosessene. Det er en god ambisjon, men det mangler konkret politikk for å oppnå dette. Det er svakt at programmet ikke omtaler fattige utviklingslands særlige behov både for å beskytte egne markeder og for markedsadgang. Vi skulle også ønske at partiet brukte handelspolitikken til å fremme miljøpolitiske mål.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Menneskerettigheter er hyppig referert til i programmet. Målet med den internasjonale politikken skal være å fremme menneskerettigheter globalt, og Venstre slår fast at menneskerettigheter skal settes foran andre hensyn. Likevel er det lite i programmet om hvordan Venstre ønsker å fremme menneskerettigheter. Det står at Venstre er opptatt av at norsk utviklingsstøtte skal bidra til likestilling, men de går ikke inn på hvordan. Her mangler også tydelige satsninger mot kjønnsbasert vold, for seksuelle og reproduktive helserettigheter, og for et styrket sivilsamfunn.

KRISTELIG FOLKEPARTI

INNLEDNING

Selv om sidetallet i Kristelig Folkepartis program er betraktelig kuttet ned sammenlignet med nåværende program, er den sterke utviklingspolitikken likevel ivarettatt. Klima-, bistands- og utviklingspolitikken gjemmes heller ikke bort i siste kapittel, men er løftet helt til starten av programmet. Arbeidet for å sikre at all politikk trekker i samme retning kommer til syne ved at klima, menneskerettigheter og bærekraftsmålene legges til grunn for ulike politikkområder, samt ved å foreslå konkrete institusjonelle tiltak for mer samstemthet. I tillegg til noen mangler i politikken om Oljefondet, er det særlig klimapolitikken som gjør at KrF ikke når helt opp. Vi skulle blant annet ønske at KrF var tydelig på avskaffelse av leterefusjonsordningen, som i dag fungerer som en subsidiering av olje- og gassindustrien. KrF leverer alt i alt et solid program på utviklingspolitikk, og får 9 av 10 jordkloder.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Kristelig Folkeparti vil prioritere FNs bærekraftsmål høyt. Målene trekkes frem blant annet i kapitlene «Vern av natur og miljø» og «En mer rettferdig verden». I tillegg heter det at man vil føre en politikk i tråd med bærekraftsmålene. Det er positivt at KrF legger et helhetlig perspektiv til grunn i sin politikktvikling. Partiet vil at regjeringen jevnlig skal rapportere til Stortinget om hvordan den samlede norske politikken bidrar til å oppfylle bærekraftsmålene og internasjonal fattigdomsbekjempelse. Rapportene skal også inneholde uavhengige eksterne vurderinger.

SAMSTEMTHET

Programmet er tydelig på at all norsk politikk må være samstemt for at vi skal oppfylle FNs bærekraftsmål og oppnå sosial, økonomisk og demokratisk utvikling i fattige land. Partiet vil følge opp samstemthetsreformen ved å føre en politikk for utvikling der bærekraftsmålene legges til grunn og ulike initiativ i størst mulig grad trekker i samme retning. I tillegg har KrF vedtatt at alle forslag fra regjeringen til Stortinget med betydelige virkninger for utviklingsland må inneholde en vurdering av disse konsekvensene. Det er veldig bra.

BISTAND

KrF vil holde bistandsnivået på én prosent av BNI og trekker frem fattigdomsbekjempelse som det viktigste formålet for bistanden. Videre skal bistanden bidra til å gi økt levestandard for de fat-

tigste, særlig blant kvinner og jenter, sikre utdanning og bedre helse til flere, begrense ødeleggende klimaendringer og bidra til godt styresett. Partiet ønsker blant annet å doble kapasiteten til «Skatt for utvikling», og det trekkes frem at det er viktig å fordele ressursene på en rettferdig måte for å bekjempe fattigdom. KrF ønsker å konsentrere bistanden der den trengs mest, og sette av minst 70 prosent til langsiktig fattigdomsbekjempelse i de fattigste landene. De ønsker at norsk bistand skal være ubunden, effektiv og resultatorientert.

KLIMA

I tråd med våre anbefalinger ønsker KrF å trappe opp norsk klimafinansiering, basert på en rettferdig ansvarsfordeling. De er også tydelige på at økningen må være ny og addisjonell, altså komme i tillegg til tradisjonell bistand. KrF bekrefter videre Norges klimamål om 55 % kutt innen 2030 og netto nullutslipp innen 2050. De ønsker å få oversikt over kutt gjennom klimabudsjett og sektorvise planer. Dessverre har partiet valgt bort god politikk for gjennomføring av klimamålene på sitt landsmøte. Mens programutkastet var tydelig på at norsk oljeproduksjon går inn i en slutfase, brukes det vage formuleringer om omstilling i det endelige programmet. Når de i tillegg ikke er tydelige på avskaffelse av leterefusjonsordningen, som i dag fungerer som en subsidiering av olje- og gassindustrien, er det vanskelig å tolke KrF i beste mening når det gjelder klimapolitikken. Det er imidlertid veldig bra at de ønsker å utrede hvordan klimafordrevnes rettigheter kan ivaretas.

OLJEFONDET

KrF vil forvalte Oljefondet basert på faglige vurderinger ut fra et mål om høyest mulig avkastning, men med klare etiske kriterier for utelukkelse. Partiet vil blant annet trekke fondet ut av alkohol- og våpenproduserende selskaper og sikre at fondet følger menneskerettighetene. Samtidig vil KrF øke de særskilte miljømandatene i Oljefondet og legge til rette for økte investeringer i unotert infrastruktur og fornybar energi gjennom disse. Programmet er ikke klart på om akkurat det skal gjelde utviklingsland, men er tydelig på at man ønsker at Norge skal investere mer i nettopp utviklingsland. Det er bra. En svakhet ved programmet er at det ikke omtaler forhåndsfiltrering av selskaper eller behovet for å sikre at fondet investeres i tråd med målene i Parisavtalen. Det trekker ned.

SKATT

Programmet inneholder en solid internasjonal skattepolitikk

og slår fast at selskaper skal skatte til de stedene der de har sin virksomhet. Partiet vil utvide land-for-land-rapportering til å gjelde alle bransjer, selskaper av alle størrelser og sikre rapportering fra skatteparadis. Dette er en svært god formulering. Det skal jobbes for en internasjonal skatteavtale for å sikre at selskaper skatter der de har virksomhet og dermed hindre skatteunndragelse til skatteparadis. Samtidig vil partiet etablere et globalt finansregister om automatisk informasjonsutveksling og internasjonal minstesats for selskapsbeskatning (les: global minstesatt). Partiet er opptatt av at de digitale gigantene skal betale skatt og vil skattlegge digitale selskaper særskilt hvis nødvendig. KrF vil doble kapasiteten til skatt for utvikling, et viktig grep for fattige land. De vil også trekke Norfund ut av investeringer i skatteparadis. Dette er et program som støtter en omfattende global skattepolitikk. Vi savner likevel at partiet anerkjenner den grunnleggende maktubalansen mellom rike og fattige land i skattepolitikken og behovet for å arbeide for en global skattekonvensjon.

VÅPENKONTROLL

KrF har en sterk politikk på norsk våpeneksport. De vil sikre at norskproduserte våpen og våpenkomponenter ikke eksporteres til autoritære regimer hvor det er risiko for at våpnene misbrukes til intern undertrykkelse eller grunnleggende brudd på menneskerettighetene. I programmet tar KrF til orde for å sette ned et offentlig utvalg for å gjennomgå norsk eksportregelverk og kontroll. De ønsker også å oppheve skillet mellom A- og B-materiell i våpeneksportregelverket og offentliggjøre all norsk eksport av militært materiell. Videre vil de innføre krav om sluttbrukerklæring for alle land Norge selger våpen til, inkludert NATO-land. KrF vil også at Norge skal signere og ratifisere FNs forbud mot atomvåpen.

GJELD

KrF har en stolt historie å ivareta på gjeldsfeltet etter å ha tatt initiativ til omfattende gjeldsslette fra Norge på 90-tallet. Programmet skuffer ikke og inneholder de viktigste punktene: støtte opp om en uavhengig gjeldsslettemekanisme og sikre at klimafinansiering ikke bidrar til oppbygging av u håndterbar gjeld. Dette siste punktet kom inn på landsmøtet, noe som er spesielt gledelig. Ellers slår partiet fast at de vil slette alle illegitime fordringer i norsk utlånsportefølje og arbeide for å slette illegitim gjeld internasjonalt. Dette er veldig bra. Det er altfor mange stater og folk som betaler på lån som de verken hadde ansvaret for eller nøt godt av.

HANDEL

KrFs handelspolitikk balanserer et åpent norsk marked med fattige lands mulighet til å beskytte egne markeder godt. Partiet ønsker at Norge skal jobbe aktivt for at internasjonale handelsavtaler fremmes gjennom Verdens handelsorganisasjon, og bidrar til at utviklingslands interesser ivaretas, og skjeve maktforhold ved inngåelse av handelsavtaler begrenses. I programmet tas det også til orde for at Norge må arbeide for avtaler som gir de fattigste landene tilgang til rike lands markeder, samtidig som de får bedre mulighet til å beskytte egne markeder dersom de har behov for det. KrF ønsker at bilaterale handelsavtaler Norge inngår, skal konsekvensutredes for ivaretagelse av menneskerettighetene og oppnåelse av bærekraftsmålene.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Menneskeretter er gjennomgående i programmet, både som verdigrunnlag og i konkrete tiltak. KrF ønsker at Norge skal prioritere arbeid med å fremme menneskerettigheter, demokrati og fred. Videre er partiet tydelig på at selv om man ønsker en konsentrasjon av norsk bistand, så skal dette ikke ramme bistand gjennom sivilsamfunnet. Dette er bra. I programmet viser KrF at de ønsker å prioritere sivile og politiske rettigheter, helse og utdanning og arbeid med rettighetene til barn, kvinner, seksuelle minoriteter og mennesker med nedsatt funksjonsevne. Betydningen av tiltak for å beskytte kvinner og jenter mot kjønnsbasert vold i væpnet konflikt understrekes, og KrF ønsker å jobbe for kvinners økonomiske likestilling. Vi savner imidlertid spesifikke tiltak for å sikre seksuelle og reproduktive helserettigheter.

INNLEDNING

Miljøpartiet De Grønne leverer et solid program hva gjelder utviklingspolitikk. Det settes en viktig ramme når det slås fast at bærekraftsmålene skal være mål for ulike politikkområder, ikke bare bistanden, og det tas til orde for en samstemt politikk. De vil føre en ambisiøs klimapolitikk, holde bistanden høy og leverer solide løsninger på viktige utviklingspolitiske områder som Oljefondet, skatt og våpen. Politikkområdene som ikke når helt opp, er gjeld og handel. MDG får 9 av 10 jordkloder.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

MDGs program har FNs bærekraftsmål som rettesnor. Partiet vil at bærekraftsmålene skal ligge til grunn for all norsk politikk og for alle sektorer og politikkområder. Dette er bra, for bærekraftsmålene kan ikke oppnås globalt gjennom bistand og utviklingspolitikk alene. I tillegg nevnes målene under flere deler av programmet. Programmet sier også noe om hvordan det skal rapporteres på oppnåelse av målene, og da med eksterne evalueringer hvor reelle dilemmaer tas opp, og effekten av norsk politikk utenfor Norge inkluderes.

SAMSTEMTHET

Programmet slår tidlig fast at all politikk må være samstemt og trekke i samme retning som bærekraftsmålene og Parisavtalen. Dette skal gjelde all norsk politikk, alle sektorer og alle politikkområder. MDG vil oppnå dette blant annet ved å oppdatere utredningsinstruksen med en sjekkliste på samstemthet. Det er bra at programmet ikke bare slår fast et mål, men også legger fram mekanismer for å komme dit.

BISTAND

MDG ønsker å opprettholde én prosent av BNI til bistand og har en innholdsrik bistandspolitikk. Blant de tematiske satsingene innenfor bistand er det mye fokus på utdanning, jenters rettigheter, seksuell og reproduktiv helse og barne- og mødredødelighet. Partiet løfter også fram lokal beredskap mot naturkatastrofer og byutvikling som hindrer klimagassutslipp og naturtap. I programmet står det at lokal matproduksjon og bygdeutvikling bør få en mer sentral plass i norsk bistand. Sivilsamfunn, statlig forvaltning og lokalt næringsliv trekkes også fram som viktige områder for bistanden. MDG vil at både nødhjelp og utviklingsbistand skal foregå på mottakerens premisser, ha lokalt eierskap

og følge gode bistandsprinsipper.

KLIMA

Klima er gjennomgående i hele programmet - her er det svært ambisiøse mål og mange konkrete tiltak. Rettsferdighetsperspektivet er også tydelig i klimapolitikken. Overordnet ønsker MDG å sette et mål om å redusere utslippene av klimagasser med 80 prosent innen 2030. Partiet ønsker nasjonale klimabudsjetter og tilhørende handlingsplaner som del av statsbudsjettet. Dette er bra. Partiet tar til orde for en gradvis og planmessig utfasing av petroleumsvirksomheten innen 2035 og vil fjerne de gunstige skattefradragene for investeringer i petroleumsvirksomhet samt andre særfradrag og subsidier.

MDG ønsker å innføre en klima- og naturprosent i bistanden, hvor et beløp tilsvarende én prosent av nasjonalinntekten (BNI) overføres årlig fra Oljefondet til klimatiltak, klimatilpasning og naturbevaring i utviklingsland. Dette skal komme i tillegg til den ordinære bistandsprosenten. Denne bistanden skal rettes mot tiltak som kutter klimautslipp, hindrer ødeleggelse av natur og miljø, restaurerer ødelagte økosystemer og legger naturbaserte løsninger til grunn. Partiet ønsker å gi minst 10 milliarder kroner av dette i gavebistand til FNs grønne klimafond per år. MDGs politikk på dette feltet er ikke langt ifra å være i tråd med anslag over Norges rettfærdige andel av internasjonal klimafinansiering. Dette er svært positivt.

OLJEFONDET

MDG ønsker å gjøre store endringer i Oljefondet. Partiet trekker en tydelig sammenheng mellom Oljefondet og Norges historiske ansvar for klimakrisen og vil derfor bruke betydelige midler fra fondet på klima- og miljøarbeid. Konkret vil MDG sette av 5 prosent av fondet til å investere i utvikling og oppskalering av umodne teknologier for å utvikle en bærekraftig økonomi.

Partiet vil oppdatere fondets investeringsmandat slik at fondet rettes inn mot å oppfylle FNs bærekraftsmål i kombinasjon med mål om fortsatt avkastning. Det vil ifølge MDG bety at fondet må trekke seg ut av fossil energi, våpenindustri og skatteparadiser, samt etablere kriterier for minimal naturskade og redusere de totale CO2-utslippene fra investeringene. Partiet vil trekke fondet ut av selskaper som investerer i områder okkupert i strid med folkeretten. De vil også innføre forhåndsfiltrering for å unngå investeringer i selskaper med høy menneskerettslig, natur- og klima-risiko.

SKATT

MDG prioriterer kampen mot skatteparadiser og aggressiv skatteplanlegging og vil bekjempe økende forskjeller med en progressiv skatte- og avgiftspolitik. For å gjøre dette tar partiet mange verktøy i bruk. Partiet vil sikre finansiell åpenhet ved å styrke registret for reelle rettighetshavere og innføre åpen og utvidet land-for-land-rapportering for alle sektorer. Videre vil MDG arbeide for en internasjonal konvensjon for økonomisk åpenhet, et skatteorgan i FN og innføring av enhetlig skattlegging av flernasjonale selskaper. Dette er svært positivt. Partiet er tydelig på at de vil innføre en skatt på omsetning skapt i Norge for å sikre at flernasjonale selskaper i Norge betaler en rimelig andel skatt. MDG vil også styrke myndighetenes kapasitet til å forfølge finansskriminalitet på tvers av landegrensene. De vil styrke skatt for utvikling-programmet og dermed hjelpe utviklingsland til å øke sine skatteinntekter. Videre vil partiet innføre nye globale skatter. De vil jobbe for å innføre en skatt på finanstransaksjoner for å begrense skadelig spekulasjon og for å gi inntekter til bærekraftig utvikling. MDG vil innføre en global formuesskatt. Inntektene skal forvaltes av FN og brukes til å nå FNs bærekraftsmål.

VÅPENKONTROLL

MDG ønsker streng praktisering av det norske våpeneksportregelverket og vil gjennomgå dette for å sikre at folkeretten legges til grunn. Det skal ikke gis anledning til å eksportere våpen eller annet militært materiell til autoritære regimer og stater som begår alvorlige menneskerettighetsbrudd. Partiet vil kreve sluttbrukerklæring med reeksportklausul fra alle land som kjøper våpen og ammunisjon produsert i Norge. Videre vil MDG jobbe for et internasjonalt regelverk for autonome våpensystemer og våpen som er basert på kunstig intelligens, som hindrer at slike systemer tar beslutninger uten menneskelig involvering. MDG vil at Norge skal slutte seg til det internasjonale forbudet mot atomvåpen.

GJELD

MDG vil arbeide for en rettfærdig gjeldshåndteringsmekanisme under FN, og for et bindende internasjonalt regelverk for ansvarlig långivning. Partiet vil også støtte tidligere og nåværende koloniers krav om reparasjoner, spesielt gjeldsslette. Vi mener dette punktet nå er svakere enn i programutkastet, der man ønsket å arbeide for å slette illegitim gjeld. Illegitim gjeld er et bredere begrep som tar utgangspunkt i hvordan gjelden oppsto. I et ellers innholdsrikt program savner vi en anerkjennelse av at klimakrisen kan føre til nye gjeldsbyrder for utviklingsland og at

det trengs tydelige mekanismer for å håndtere dette.

HANDEL

MDGs program inneholder en sterk handelspolitikk som anerkjenner hvor viktig handelspolitikk er for utviklingsland. I programmet er partiet tydelig på at handelspolitikk skal brukes til å fremme miljø- og klimakrav, og man vil koble nye handelsavtaler til Parisavtalen, samt reforhandle eksisterende avtaler. Partiet vil at Norge skal bli en pådriver for at nye handelsavtaler respekterer og støtter menneskerettigheter og demokrati og ikke undergraver utviklingslands muligheter til å bygge opp egen industri og matproduksjon. Verdens handelsorganisasjon og handelsavtaler må gi utviklingsland rett til å beskytte miljø, biomangfold og egen næringsutvikling. Partiet vil jobbe for økt åpenhet i handelsforhandlinger for å sikre en opplyst demokratisk debatt. MDG er grunnleggende positiv til global handel. Vi savner likevel en tydelig forpliktelse om markedsadgang for utviklingsland til Norge, særlig toll- og avgiftsfrihet for de fattigste landene.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Menneskerettighetene går igjen flere steder i programmet. De skal ligge til grunn for forvaltningen av Oljefondet og for handelspolitikken. MDG vil innføre en miljø- og menneskerettighetslov for næringslivet med etikkinformasjonsplikt, slik at forbrukerne får kjennskap til produksjonsforhold. Partiet vil styrke innsatsen for beskyttelse mot og forebygging av seksuell vold i krig og kriser og for straffeforfølgelse av gjerningspersonene.

INNLEDNING

Det er mye god utviklingspolitikk i Rødts program, særlig på skatt, gjeld og klima. Rettferdighetsperspektivet trekkes tydelig frem i det som omhandler klima, og målene for utslippskutt er ambisiøse og etterfølges av konkrete tiltak. Det er også bra at Rødt ønsker en klimafinansiering i tråd med internasjonale forpliktelser, og at denne skal komme i tillegg til den tradisjonelle bistandsprosenten. Bærekraftsmålene og samstemthet kunne hatt mer plass i programmet, og det kunne vært flere forslag til tiltak mot problemene som skisseres. Rødt får 7 av 10 jordkloder for sitt program.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Rødt nevner FNs bærekraftsmål én gang, i programmets klimadel. Vi mener at bærekraftsmålene burde gjelde for programmet som helhet, og savner en formulering om at oppfyllelse av bærekraftsmålene må være utgangspunkt for all politikk i neste stortingsperiode.

SAMSTEMTHET

Samstemthet nevnes ikke. Vi mener at all norsk politikk må være samstemt slik at tiltak innenfor ulike politiske områder trekkes i samme retning og støtter opp om bærekraft og utviklingspolitiske mål.

BISTAND

Rødt vil at minst én prosent av BNI skal gå til bistand, og at målet skal være samfunnsutvikling i fattige land. Partiet vil satse på prosjekter som støtter opp om demokratisk organisering. Blant områdene som trekkes frem, er lokal ressursforvaltning og matproduksjon, tilgang til rent vann og bedre tilgang til helse- og utdanningstjenester. Rødt ønsker å kanalisere bistanden gjennom sivilsamfunn og gjerne fagbevegelsen. Partiet ønsker ikke at internasjonale miljøtiltak til alles beste eller utgifter til flyktningarbeid i Norge skal dekkes over bistandsbudsjettet. Det er en viktig presisering.

KLIMA

Klima er blant hovedsakene til Rødt, og i programmet pekes det på urettferdigheten i at det er de fattigste og mest sårbare landene og menneskene som rammes hardest av klimaendringene. Rødt tar til orde for 70 prosent kutt innen 2030 og er

tydelige på at disse kuttene skal tas nasjonalt. De foreslår både sektorvise handlingsplaner for kutt og forpliktende klimabudsjett for hver sektor. I tillegg ønsker Rødt at Norge skal bidra med økt klimafinansiering med fokus på å trappe opp global støtte til tilpasning, og erstatning for tap og skade i Sør. Innsatsen skal gjenspeile Norges rettferdige andel av den globale dugnaden for å oppnå Parisavtalens mål basert på historisk ansvar og økonomisk kapasitet. Her er Rødt også tydelige på at all klimafinansiering skal komme i tillegg til tradisjonell bistand og i form av gaver, ikke lån. Dette er veldig bra. Rødt tar videre til orde for en nedtrapping av olje- og gassnæringen og ønsker å avskaffe leterefusjonsordningen samt andre gunstige støtteordninger. Rødt tar også til orde for at klimaflyktninger skal kunne få opphold på humanitært grunnlag.

OLJEFONDET

Rødt er tydelig på at Oljefondet er politisk styrt og vil ta fondet ut av selskaper som bidrar til miljø- og klimaødeleggelser, som bryter menneskerettighetene, skatteplanlegger, truer regnskogen, reklamerer for alkohol, er plassert i skatteparadiser, eller som er involvert i andre kritikkverdige forhold. Fondet skal også ut av selskaper som bidrar til folkerettsstridig virksomhet. Programmet inneholder flere punkter som har som mål å øke den demokratiske styringen av fondet. Rødt vil dessuten omplassere deler av fondet til investeringer i klimavennlig infrastruktur for å kutte utslipp. Vi savner konkret politikk som forhåndfiltrering av selskaper og en ambisjon om å tilpasse fondet Norges klimaforpliktelser. Det trekkes ned.

SKATT

Rødt vil styrke innsatsen for internasjonalt samarbeid på skattefeltet både gjennom OECD og FNs skattekomité. Partiet vil trappe opp kampen mot skatteparadiser og aggressiv skatteplanlegging. Programmet inneholder konkret nasjonal politikk som et åpent, offentlig register over egentlige eiere og utvidet og åpen land-for-land-rapportering for alle selskaper. Partiet krever økt kontroll av store selskaper og åpenhet om aggressiv skatteplanlegging som tilbys av skatterådgivere og advokater. Selv om vi gjerne skulle sett at programmet også nevnte en internasjonal skattekonvensjon og fortsatt støtte til skatt for utvikling, er språket som finnes i programmet såpass sterkt at det ikke kan gis trekk for dette. Rødt ønsker også å innføre skatt på finanstransaksjoner som valuta-, aksje- og derivathandel.

VÅPENKONTROLL

Rødt tar til orde for å stanse all våpeneksport til land i krig, inkludert utenlandsk innblanding i borgerkriger. Videre vil Rødt kreve sluttbrukererklæring for all våpeneksport fra Norge og fra norskeide selskaper i andre land. Rødt krever at Norge umiddelbart signerer den internasjonale avtalen om forbud mot atomvåpen.

GJELD

Rødt vil slette gjeld til utviklingsland og arbeide for en internasjonal uavhengig mekanisme under FN for å sikre rettferdig håndtering av lands gjeld. Partiet vil jobbe for at land med betydelige gjeldsbyrder sikres klimafinansiering i form av bistand. Det siste punktet styrker partiets program fra landsmøtet. Dette er viktig for gjeldstyngede land, men det er også viktig for utviklingsland som risikerer å havne i gjeldskrise ved at klimafinansiering tilbys som lån. Oppsummert har Rødt har en kortfattet, men solid gjeldspolitik.

HANDEL

Rødt har en omfattende handelspolitikk med vekt på å sikre nasjonalt handlingsrom og åpenhet. Mandatene for handels- og investeringsavtaler skal diskuteres åpent i Stortinget og skal være gjenstand for omfattende konsekvensutredning som inkluderer høring. Dette er en viktig forutsetning for gode avtaler også for utviklingsland. Ingen avtaler Norge inngår i skal inneholde investeringsklausuler eller investor-stat-tvisteløsningsmekanismer. Partiet vil si opp avtaler som inneholder slike. Avtaler skal respektere føre-var-prinsippet og ikke innskrenke lokalt handlingsrom til å redusere klimautslipp, beskytte miljøet, fremme grønn teknologi og sikre bærekraftig matproduksjon. Rødt vil ikke inngå handels- og investeringsavtaler med land som ikke følger sine forpliktelser etter Parisavtalen og andre internasjonale miljøavtaler. Rødt vil sikre at Norge ikke inngår bilaterale handelsavtaler uten at utviklingslandenes interesser blir ivare tatt. Utover det inneholder handelsdelen ingenting eksplisitt om utviklingsland. Vi savner omtale av Verdens handelsorganisasjon og adgang til det norske markedet for utviklingsland, særlig de fattigste landene (MUL).

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Rødt vier mye plass til menneskerettigheter i programmet sitt og er for en internasjonal rettsorden som ivaretar og forsværer folkeretten og grunnleggende menneskerettigheter. Vi vil særlig rose Rødts fokus på retten til rent vann. Videre ønsker partiet å

bidra til å styrke sivilsamfunn over hele verden, og nevner flere sosiale bevegelser de støtter. Mellom annet er støtte til organisasjoner som jobber for likestilling, kvinners rett til utdanning og familieplanlegging spesifisert. Rødt tar også opp det at kvinner på flukt er særlig utsatt for vold og overgrep. Her savner vi en tydeliggjøring av hvordan Rødt ønsker å jobbe mot kjønnsbasert vold gjennom sin politikk.

REDDE LIV OG KREVE RETTFERDIGHET

Kirkens Nødhjelp er en norsk bistandsorganisasjon som jobber i over 30 land, med nødhjelp, langsiktig utviklingsarbeid og politisk påvirkning. Vi jobber med ulike temaer, som blant annet kjønnsbasert vold, klimarettferdighet, fredsbygging og vann, sanitær og hygiene – for å skape en mer rettferdig verden.

Kirkens Nødhjelp er medlem av ACT Alliance, en av verdens største humanitære koalisjoner, og vi jobber tett sammen med lokale organisasjoner.

www.kirkensnodhjelp.no

E-post: nca-oslo@nca.no

Telefon: +47 22 09 27 00 Fax: +47 22 09 27 20

Gateadresse: Bernhard Getz' gate 3, 0165 Oslo, Norway

Postadresse: Postboks 7100, St. Olavs plass, 0130 Oslo, Norway

Kontonr.: 1594 22 87248

KIRKENS NØDHJELP
actalliance